

УДК 342.951:61
DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v4.2024.15>

В. В. Максименко
orcid.org/0000-0002-8346-7890
аспірантка кафедри службового та медичного права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ОБІГОМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ: ВПЛИВ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Державне регулювання наркотичних засобів в Європейському Союзі (далі – ЄС) є ключовим елементом у боротьбі з наркоманією, забезпеченні громадської безпеки та охороні здоров'я населення. Країни ЄС мають різноманітний досвід у впровадженні політик, спрямованих на контроль за обігом наркотичних речовин, які варіюються від жорстких репресивних заходів до більш ліберальних підходів, що акцентують увагу на профілактиці та реабілітації. Особливо актуальною стає проблематика легалізації наркотичних лікарських засобів, яка вимагає тонкого балансу між забезпеченням доступу пацієнтів до необхідного лікування та запобіганням зловживанням і незаконному обігу цих препаратів.

Для України, яка також стикається з проблемою наркотичної залежності та незаконного обігу наркотиків, аналіз досвіду ЄС стає особливо актуальним на тлі нещодавніх змін в законодавстві. 16 серпня 2024 року в Україні було введено в дію довгоочікуваний закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо державного регулювання обігу рослин роду коноплі (*Cannabis*) для використання в навчальних цілях, освітній, науковій та науково-технічній діяльності, виробництва наркотичних засобів, психотропних речовин та лікарських засобів з метою розширення доступу пацієнтів до необхідного лікування» № 3528-IX від 21 грудня 2023 року (далі – Закон № 3528-IX), що дозволяє в обмеженому порядку використовувати рослини роду коноплі в медичній, науково-освітній та науково-технічній сферах. У цьому контексті досвід ЄС може стати корисним інструментом у формуванні ефективної стратегії державного регулювання, яка дозволить Україні успішно реалізувати положення нового закону та максимально ефективно використати його потенціал для захисту здоров'я громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому просторі вже давно існує інтерес до досвіду зарубіжних країн, зокрема держав-членів Європейського Союзу, у сфері правового регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та

прекурсорів. Так, до прикладу, такі українські науковці як Давидова М. М., Гурська Н. О., Лужецька Н. А., Волощук А. М., Шевчук О. М., Ярмакі В. Х. та інші приділяють значну увагу питанням міжнародного досвіду запобігання та протидії незаконному обігу наркотичних засобів. Однак менша увага в наукових дослідженнях приділяється аспектам регулювання обігу наркотичних лікарських засобів з метою розширення їх доступності в медичній практиці, що вказує на те, що вказана тематика дослідження є малодослідженою і потребує подальшого наукового аналізу та обговорення.

Ціль статті – проаналізувати досвід держав-членів Європейського Союзу у сфері державного регулювання обігу наркотичних засобів, зокрема наркотичних лікарських препаратів, та оцінити можливості адаптації цього досвіду в Україні у контексті нещодавно прийнятого Закону № 3528-IX. Стаття також має на меті виявити недосліджені аспекти регулювання обігу наркотичних лікарських засобів і визначити шляхи покращення доступу пацієнтів до таких препаратів в умовах українського законодавства.

Виклад основного матеріалу. У сучасній Європі державне регулювання обігу наркотичних засобів є важливою складовою політики охорони громадського здоров'я. Країни ЄС застосовують різні моделі регулювання, які варіюються від жорстких каральних заходів до більш ліберальних підходів, що відображає різноманітність соціально-економічних умов, правових систем та історичного досвіду кожної держави.

В науковій праці Орловська Н. А. та Степанова Ю. П. [1, с. 349–350] умовно в країнах ЄС виділяють наступні моделі політики державного регулювання обігу наркотичних засобів – ліберальна модель, модель суворого контролю, модель, орієнтована на захист, зазначаючи, що сучасна європейська політика в вказаній сфері різноманітніше та гнучкіше через зосередженість на впровадження медико-соціальних заходів.

Відповідно, ліберальна модель передбачає часткову легалізацію або декриміналізацію «легких» наркотичних засобів, таких як канабіс, для рекреаційного використання або медичних цілей. Вказана модель базується на принципі, що

помірне вживання певних наркотичних засобів не повинно бути криміналізованим, а натомість має бути регламентованим через чітке правове поле [2, с. 191]. В ЄС прикладами такої моделі є Нідерланди, де з 1976 року, в рік коли була прийнята Директива «Закону про опіум» та поділено наркотичні засоби на «легкі» та «тяжкі», дозволено продаж, зберігання та споживання «легких» наркотичних засобів, до прикладу канабіс, в спеціалізованих закладах (кофішопах) [3, с. 339–340]. Основна мета цієї моделі – зниження шкоди та інтеграція залежних осіб у суспільство, зосереджуючись на соціальних і медичних заходах, таких як лікування та реабілітація, замість покарання.

Модель суворого контролю характеризується жорсткою державною політикою у сфері обігу наркотичних засобів, що включає жорсткий контроль за обігом наркотичних засобів, навіть тими, що використовуються в медичних цілях. Дана модель застосовується у країнах, де пріоритет надається підтримці високого рівня безпеки та правопорядку та включає комплекс заходів, таких як активна антинаркотична пропаганда та суворий контроль за виробництвом, розповсюдженням і використанням наркотичних препаратів. Приклади країн, де застосовується така модель, включають Францію, де всі аспекти обігу наркотичних засобів, включаючи вживання і розповсюдження, є кримінально караними і передбачають відповідальність у вигляді штрафів та позбавлення волі [4, с. 23] та Швецію, що хоча і дозволяє використання рослин роду коноплі в медичних цілях, дотримується суворого підходу до запобігання та протидії незаконному обігу наркотичних засобів. Вся діяльність, що виходить за межі медичного застосування, є кримінально караною [5, с. 194]. Тобто, шведська політика спрямована на збереження суворох обмежень та контролю, з акцентом на боротьбу з нелегальним обігом наркотиків та запобігання їх розповсюдженню в суспільстві.

Модель, орієнтована на захист, зосереджується на забезпеченні захисту громадян від негативних наслідків вживання наркотичних засобів, особливо через впровадження медико-соціальних заходів. Ця модель передбачає використання інтегрованого підходу, що включає профілактику, лікування залежності, реабілітацію та соціальну підтримку. Основна мета – не лише боротьба з обігом наркотиків, а й створення умов для безпечного і контрольованого використання наркотичних лікарських засобів. У країнах, що дотримуються цієї моделі, наприклад Німеччина, уряд активно розробляє програми, спрямовані на профілактику наркотичної залежності та реінтеграцію залежних осіб у суспільство, одночасно забезпечуючи суворий контроль за викорис-

танням наркотичних засобів у медичних цілях [6, с. 20–21]. Іншим прикладом також може слугувати Португалія, яка у 2001 реалізувала радикальну реформу, прийнявши загальнонаціональний закон, що декриміналізував усі наркотики, включаючи кокаїн і героїн. Цей закон передбачає, що зберігання наркотиків для особистого вживання і саме вживання наркотиків залишаються забороненими, але порушення цих норм класифікуються як адміністративні правопорушення, а не кримінальні злочини. Таким чином, обіг наркотиків продовжує бути кримінальною відповідальністю, але споживачі наркотиків не підлягають кримінальному переслідуванню за невеликі кількості наркотиків для особистого використання [7, с. 2]. Цей підхід дозволив країні сфокусуватися на лікуванні та соціальній реабілітації, а не на покаранні споживачів.

Загалом, політика ЄС у сфері обігу наркотичних засобів можна характеризувати як рестриктивну модель, яка поєднує елементи заборонно-обмежувальної політики з аспектами гнучкого медико-соціального підходу. В рамках цієї моделі, деякі держави-члени ЄС застосовують жорсткі правові норми для боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та передбачають кримінальну чи адміністративну відповідальність за їх порушення, проте при цьому існує акцент на зменшенні шкоди та підтримці програм профілактики і реабілітації. Це дозволяє досягати балансу між контролем за наркотичними засобами та забезпеченням доступу до медичних препаратів, що є необхідними для лікування та наукових досліджень. Таким чином, політика ЄС відзначається як збалансована система, яка спрямована на ефективне регулювання обігу наркотичних засобів з урахуванням різноманітних соціальних потреб і викликів.

Варто також зазначити, що нормативне регулювання обігу наркотичних засобів у ЄС є складним і багатограним процесом, що охоплює як законодавчі акти на рівні окремих країн, так і загальноєвропейські норми та рекомендації. Важливу роль у цьому процесі відіграють як національні законодавства, що визначають правила і стандарти для контролю за наркотичними засобами, так і європейські директиви, які забезпечують гармонізацію правових норм серед держав-членів ЄС. Нормативне регулювання в цій сфері включає правила щодо виробництва, розподілу, використання і зберігання наркотичних засобів, а також заходи, спрямовані на попередження незаконного обігу та зменшення шкоди від наркотичної залежності. Це регулювання також передбачає механізми контролю і моніторингу, що забезпечують дотримання законодавчих норм і ефективність реалізації державної

політики у сфері боротьби з наркоманією. В умовах швидкої зміни соціальних і медичних потреб, а також постійного розвитку нових наркотичних засобів, нормативне регулювання є динамічним і потребує постійного оновлення та адаптації для забезпечення його ефективності.

Сучасна система міжнародного контролю за обігом наркотичних засобів ґрунтується на трьох основних конвенціях ООН, які визначають правила і стандарти для глобального регулювання обігу наркотиків і психотропних речовин. Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 року стала першим важливим кроком у створенні міжнародної правової основи для контролю за обігом наркотиків, включаючи правила щодо виробництва, розподілу і використання цих засобів. Конвенція про психотропні речовини 1971 року розширила контроль на психотропні речовини, які не включалися в попередню угоду, визначивши нові категорії і правила для їх обігу. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 року зосередилася на боротьбі з незаконним обігом і контрабандою наркотиків, посиливши міжнародне співробітництво і правозастосування.

Держави-члени ЄС, аналогічно до України, імплементують ці міжнародні норми у своїх національних правових системах. Відповідно до положень цих конвенцій, наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори класифікуються на основі ступеня їхньої небезпеки і потенціалу для зловживання, що забезпечує єдність у контролі та моніторингу їх використання. Окрім того, враховуючи вимоги ратифікованих міжнародних нормативно-правових актів, кожна держава на національному рівні обирає власний шлях регулювання обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, з урахуванням історичних, соціально-культурних та економічних факторів. Це означає, що хоча держави-члени ЄС і дотримуються загальних міжнародних стандартів, кожна з них адаптує ці норми до своїх унікальних історичних, соціально-культурних та економічних факторів [8, с. 101].

Директиви та Регламенти ЄС в контексті досліджуваного питання відіграють ключову роль у формуванні та впровадженні політики контролю за наркотичними засобами та психотропними речовинами в державах-членах ЄС. Ці директиви створюють загальноєвропейські стандарти і норми, які забезпечують узгодженість у регулюванні обігу наркотиків, сприяючи гармонізації національних законодавств і підвищенню ефективності боротьби з наркотичною залежністю та незаконним обігом.

Так, до прикладу, Регламенти (ЄС) є обов'язковими для всіх країн-членів і мають прямий вплив на національне законодавство. Вони вста-

новляють конкретні правила та процедури, які повинні дотримуватись національні органи. Наприклад, Регламент (ЄС) № 273/2004 Європейського Парламенту і Ради від 11 лютого 2004 року, змінений Регламентом (ЄС) № 1258/2013, регулює торгівлю прекурсорами наркотиків всередині ЄС. А Регламент Ради (ЄС) № 111/2005 від 22 грудня 2004 року, змінений Регламентом (ЄС) № 1259/2013, встановлює правила моніторингу торгівлі прекурсорами між країнами-членами ЄС і третіми країнами.

Також, ЄС запровадив загальноєвропейську систему для оперативного виявлення, оцінки та реагування на нові психоактивні речовини, що діє відповідно до Регламенту (ЄС) № 2017/2101 Європейського Парламенту та Ради від 15 листопада 2017 року, який регламентує процес раннього попередження та оцінки ризиків, пов'язаних з новими психоактивними речовинами. Після завершення оцінки ризиків Європейська Комісія може запропонувати запровадити контрольні заходи щодо конкретної речовини. Якщо немає заперечень, національні органи держав-членів зобов'язані протягом шести місяців запровадити ці заходи на своїй території. Така процедура дозволила взяти під контроль понад 25 нових психоактивних речовин з моменту запровадження цієї системи у 1997 році [9].

Завдяки директивам та регламентам ЄС, держави-члени мають можливість адаптувати свої національні законодавства до європейських стандартів, що дозволяє забезпечити більш ефективний контроль за наркотиками, зменшити негативний вплив наркотиків на суспільство і підвищити загальну безпеку. Ці нормативні акти також допомагають забезпечити єдині правила для медичного і наукового використання наркотичних засобів, що сприяє розвитку сучасних терапевтичних методів і наукових досліджень у цій галузі.

Політика ЄС щодо обігу наркотичних засобів формується та забезпечується через спільну роботу кількох ключових інституцій. Європейська комісія розробляє законодавчі акти і стратегії, а Європейська рада затверджує їх, координуючи зусилля держав-членів. Європейський центр моніторингу наркотиків і наркоманії забезпечує аналіз і поширення інформації, тоді як Європол координує боротьбу з незаконним обігом наркотиків. Національні уряди адаптують європейські норми до своїх умов, а Європейська агенція з лікарських засобів контролює безпеку наркотичних засобів у медичних цілях. Ці органи, у співпраці з міжнародними структурами, забезпечують всебічний контроль та ефективне регулювання обігу наркотиків у ЄС.

Врахування Європейської стратегії щодо наркотиків на 2021–2025 роки є ключовим для

дослідження питань, пов'язаних із регулюванням обігу наркотичних засобів. Ця стратегія відображає сучасний підхід ЄС до боротьби з наркотиками, який ґрунтується на багаторівневій і збалансованій політиці, що включає зниження попиту та пропозиції наркотичних засобів, а також вирішення пов'язаних із цим соціальних і медичних проблем. Вона забезпечує рамки для координації національних зусиль і спрямована на захист здоров'я населення, соціальної стабільності та безпеки [11, с. 2–4]. З огляду на те, що стратегія визначає пріоритети та заходи, які повинні бути реалізовані до 2025 року, вона є важливим орієнтиром для дослідження ефективних підходів до державного регулювання у сфері наркотиків як на рівні ЄС, так і на національному рівні, включаючи Україну.

Відповідно до Стратегії ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 роки, встановлюється шість основних напрямків: зменшення попиту на наркотики через профілактику, раннє виявлення, втручання та надання лікування і реабілітації; профілактика вживання наркотиків, включаючи розвиток навичок здорового життя та превентивні заходи для молоді та вразливих груп; лікування та догляд, забезпечення доступу до якісних послуг і інтеграція медичних і соціальних підходів; міжнародна співпраця, підтримка глобальних ініціатив і стандартів у боротьбі з наркотиками; дослідження та інновації, розробка нових методів і технологій; координація та управління, забезпечення узгодженості між національними політиками та стратегічними цілями ЄС, поліпшення управлінських структур і механізмів реалізації стратегії [11, с. 5, 12, 18, 23, 29, 32].

Тобто, такий багатогранний та комплексний підхід до регулювання сфери обігу наркотичних засобів забезпечує інтеграцію медичних, соціальних та правових аспектів у боротьбі з наркотиками, що сприяє покращенню здоров'я суспільства, підвищенню ефективності політики на всіх рівнях і зміцненню глобального співробітництва. Політика ЄС щодо обігу наркотичних засобів також акцентує увагу на адаптації до нових викликів і підтримки наукових досліджень, що допомагає забезпечити стійке і всебічне вирішення проблеми незаконного обігу і зловживання наркотичними засобами в ЄС.

Варто відзначити, що 2 грудня 2020 року відбулася значна подія в міжнародному регулюванні обігу наркотичних засобів, коли Комісія ООН з наркотичних речовин ухвалила рішення виключити канабіс та його похідні з IV списку Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року. Це рішення стало важливим етапом у переоцінці міжнародної політики щодо канабісу, оскільки воно зменшило рівень контролю за

цими речовинами на глобальному рівні. До цього моменту канабіс та його похідні перебували в IV списку, що відображало найвищий рівень обмежень і жорсткого контролю [12, с. 274].

Виключення канабісу з IV списку відкрило можливості для перегляду його статусу в національних і міжнародних правових системах. Це рішення стало результатом тривалих дебатів та наукових досліджень, що підтвердили, що канабіс має потенціал для медичного використання і не повинен підлягати такому жорсткому контролю, як раніше. Це також відображає зміну в глобальному сприйнятті канабісу, від орієнтації на заборону до більш гнучкого підходу, що дозволяє враховувати його медичні та соціальні аспекти.

Тобто, визнання необхідності зменшення рівня контролю над канабісом на міжнародному рівні призвело до переосмислення державами-членами ЄС своїх національних політик, що стосуються медичного та наукового використання цієї рослини. Станом на сьогодні ЄС адаптує свою політику до нових міжнародних стандартів, що включає розширення доступу до медичного канабісу, посилення наукових досліджень у цій сфері та перегляд існуючих обмежень, що призводить до гармонізації законодавства серед держав-членів, сприяючи більшій єдності у підходах до регулювання канабісу в Європі. В цілому, це рішення підтримує тенденцію до більш збалансованого і сучасного підходу у сфері політики ЄС у сфері обігу наркотичних засобів, що відповідає потребам суспільства та новітнім науковим дослідженням.

Після виключення канабісу з IV Списку Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року, у 2021 році Мальта стала першою країною ЄС, яка повністю легалізувала рекреаційне використання канабісу. Ухвалений урядом закон дозволяє дорослим володіти до 7 грамів канабісу та вирощувати до чотирьох рослин для власного споживання. Другою такою країною став Люксембург, коли у липні 2023 року набув чинності закон, що дозволяє вирощування канабісу в домашніх умовах та його використання в особистих цілях, що стало важливим кроком до більш ліберального регулювання, оскільки продаж канабісу досі залишається під заборонаю. Також, в Німеччині, у квітні 2024 року, набув чинності закон, яким було виключено канабіс зі списку заборонених наркотичних засобів та дозволено зберігання та вирощування обмеженої кількості рослин роду канабіс повнолітнім особам. Окрім того, уряд Чехії планує запровадити систему регульованого та оподаткованого розповсюдження канабісу, що може включати легалізацію продажу для рекреаційного використання [13].

Таким чином, спостерігається значна різноманітність підходів до регулювання канабісу в державах-членах ЄС. Деякі країни вже здійснили кроки до повної легалізації, інші – лише починають впроваджують обмежені реформи. Однак більшість країн досі дотримуються суворого контролю, дозволяючи канабіс виключно для медичних цілей.

Станом на 2024 рік в Україні продовжує діяти Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. №735-р «Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року». Хоча були спроби оновити цей нормативно-правовий акт, зокрема через винесення на громадське обговорення проєкту нової стратегії до 2030 року у травні 2021 року та розгляд оновленої стратегії до 2025 року у липні 2023, станом на вересень 2024 року жодних нових нормативних документів не було ухвалено. Варто зазначити, що діюча стратегія була прийнята до введення в дію Закону № 3528-ІХ, який регулює обіг рослин роду коноплі для медичних, наукових та освітніх цілей, що вже вказує на її неактуальність. Це свідчить про затримку у вдосконаленні державної політики щодо регулювання обігу наркотичних засобів, що може негативно вплинути на ефективність боротьби з наркоманією, контролю за обігом наркотичних засобів в Україні та забезпеченні доступності наркотичних лікарських засобів.

Висновки. Врахування досвіду ЄС у сфері реалізації політики регулювання контролю за обігом наркотичних засобів може суттєво вплинути на формування і вдосконалення державної стратегії наркополітики України. По-перше, ЄС демонструє ефективний збалансований підхід, який поєднує суворий контроль за незаконним обігом наркотичних засобів з гнучкою політикою щодо медичного використання канабісу. Україні варто розглянути можливість перегляду своїх обмежень для медичного використання наркотичних засобів, забезпечуючи при цьому ефективний контроль і запобігання зловживанням. По-друге, політика ЄС ґрунтується на наукових дослідженнях, що підкреслює важливість інтеграції таких підходів в українську політику для забезпечення наукової обґрунтованості рішень у сфері боротьби з наркотичними засобами та їх медичного використання. По-третє, досвід ЄС демонструє значення міжнародного співробітництва та гармонізації законодавства, що є необхідним для України у контексті активної участі в міжнародних ініціативах та впровадження міжнародних стандартів. По-четверте, європейська стратегія акцентує увагу на правах людини та соціальній справедливості, що повинно бути враховано в українській політиці для забезпечення ефективності заходів і дотримання прав громадян.

По-п'яте, досвід ЄС у різних моделях регулювання, таких як ліберальна, суворого контролю та модель захисту, може слугувати основою для розробки адаптованої політики в Україні. Оцінка ефективності цих моделей допоможе знайти оптимальний підхід до регулювання наркотичних засобів в українських умовах. І нарешті, програми зниження шкоди та профілактика, що активно використовуються в ЄС, включаючи раннє виявлення, втручання, лікування та реабілітацію, є важливими для України в контексті зменшення негативних наслідків вживання наркотичних засобів і підтримки осіб з проблемами наркотичної залежності.

Відповідно, Україна, визначаючи напрями власної державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, має враховувати досвід ЄС через кілька ключових причин. По-перше, ЄС має багаторічний досвід у розробці комплексних стратегій боротьби з наркоманією та незаконним обігом наркотичних засобів які поєднують правові, соціальні та медичні аспекти. Використання цього досвіду дозволить Україні ефективніше реалізувати власну політику, адаптуючи її до сучасних викликів та реалій. По-друге, інтеграція до європейського простору вимагає узгодження законодавства з європейськими стандартами, що сприятиме гармонізації підходів і полегшить співпрацю з країнами ЄС у сфері контролю за наркотиками. Нарешті, врахування досвіду ЄС дозволить Україні уникнути можливих помилок і запозичити найкращі практики, що вже довели свою ефективність у державах-членах ЄС. Це особливо важливо в умовах реформування українського законодавства, зокрема після набрання чинності Закону № 3528-ІХ, який регулює використання рослин роду коноплі для медичних та наукових цілей.

Література

1. Орловська Н.А., Степанова Ю.П. Актуальні питання запобігання наркообігу: європейський досвід. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6/2022. С. 348–351. URL: http://lsej.org.ua/6_2022/77.pdf
2. Волощук А. М. Основні підходи, на яких базується політика держав щодо нелегального обігу наркотиків. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 2. С. 190–193. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/659>
3. Давидова М. М. Державна політика запобігання схиланню до вживання наркотичних засобів в Україні та Нідерландах. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1 (102) С. 335–344. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/00c8be05-25b7-434d-91b3-a574c524c5d5/content>
4. Оперук В.І. Досвід Франції у боротьбі з наркоманією. *Основні напрями та проблеми протидії наркоманії: матеріали круглого стола*, м. Івано-Франківськ, 6 лют. 2017 р. Івано-Франківськ,

2017. С. 22–24. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/naukova-diyalnist/naukovi-zaxodi/zbirnuki/2017/zbir_KrugSt_narkoman.pdf

5. Шевчук О.М. Правове регулювання наркоконтролю: досвід Європейського Союзу *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 1. С. 193–197. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/516483.pdf>

6. Мельник А. Б. Основні напрямки боротьби з наркоманією у Федеративній Республіці Німеччина. *Основні напрями та проблеми протидії наркоманії: матеріали круглого стола*, м. Івано-Франківськ, 6 лют. 2017 р. Івано-Франківськ, 2017. С. 20–22. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/naukova-diyalnist/naukovi-zaxodi/zbirnuki/2017/zbir_KrugSt_narkoman.pdf

7. Glenn Greenwald. Drug Decriminalization in Portugal: Lessons for Creating Fair and Successful Drug Policies. *Cato Institute Whitepaper Series*. 2009. P. 38 URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1464837

8. Максименко В.В. Аналіз законодавства держав-членів щодо контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. № 22. С. 101–103. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.25.11.2022.15>

9. Classification of controlled drugs. *The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction*. URL: https://www.euda.europa.eu/publications/topic-overviews/classification-of-controlled-drugs/html_en

10. Drug policy. *European Commission*. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/organised-crime-and-human-trafficking/drug-policy_en

11. EU Drug Strategy 2021–2025 *Council of the European Union*. 2020. P. 35 URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14178-2020-INIT/en/pdf>

12. Максименко В. До проблеми легалізації медичного канабісу в Україні. *Актуальні питання розвитку юридичної науки та практики: матеріали міжнар. науково-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчен., присвяч. Дню науки Ін-ту права*, м. Київ, 21 трав. 2021 р., Київ, 2021 С. 274–275. URL: <https://law.knu.ua/en/pro-iurydychnyi-fakultet-statti/156-zaochne-viddillennia?start=60>

13. Cannabis – the current situation in Europe (European Drug Report 2024) *European Union Drug Agency*. 2024. URL: https://www.euda.europa.eu/publications/european-drug-report/2024/cannabis_en.

Анотація

Максименко В. В. Політика ЄС у сфері регулювання наркотичних засобів: вплив та можливості для України. – Стаття.

Стаття присвячена дослідженню політики Європейського Союзу у сфері регулювання обігу наркотичних засобів, зокрема проаналізовано три основні моделі політики, що використовуються в державах-членах ЄС: ліберальна, модель суворого контролю та модель, орієнтована на захист. Зазначено, що кожна з цих моделей має свої особливості й демонструє різний підхід до регулювання контролю за обігом наркотичних засобів, що відображає різноманітність національних політик ЄС. Загалом, зроблено висновок, що в цілому політика ЄС в цій сфері характеризується як рестриктивна модель, спрямована на обмеження обігу наркотичних засобів при збереженні контролю за медичним та науковим використанням.

Детально проаналізовано нормативне регулювання обігу наркотичних засобів в ЄС, а саме розглянуто вплив трьох міжнародних конвенцій ООН, які визначають глобальні правила і стандарти для регулювання наркотичних засобів і психотропних речовин. Окрему увагу приділено директивам та регламентам ЄС, які встановлюють правила контролю за прекурсорами та новими психоактивними речовинами, а також забезпечують оперативне реагування на нові загрози.

У статті також досліджено ключеві інституції ЄС, що формують і реалізують політику в сфері контролю за обігом наркотичних засобів, та проаналізовано взаємодію Європейської комісії, Європейської ради, Європейського центру моніторингу наркотиків і наркоманії, Європолу, Європейської агенції з лікарських засобів та національних урядів держав-членів ЄС для досягнення спільної мети. Окремо в статті акцентується увага на Європейській стратегії щодо наркотиків на 2021–2025 роки, визначено її ключові напрямки та проаналізовано її вплив на політику ЄС в вказаній сфері.

Значна увага була приділена впливу рішення Комісії ООН з наркотичних речовин від 2 грудня 2020 року про виключення канабісу та його похідних з IV списку Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року на наркополітику в державах-членах ЄС. Зазначено, що це рішення сприяло перегляду національних політик у відповідь на нові глобальні тренди.

Обґрунтовано ідею про необхідність розробки нової стратегії державної політики України в сфері обігу наркотичних засобів, орієнтуючи увагу на інтеграцію європейських стандартів і практик у цю сферу. Зокрема, акцентується на важливості врахування досвіду ЄС у контексті впровадження закону № 3528-IX, що дозволить Україні не тільки адаптувати свою політику до сучасних європейських вимог, а й забезпечити більш ефективну боротьбу з незаконним обігом наркотиків, поліпшити систему охорони громадського здоров'я та відповідати глобальним тенденціям у регулюванні наркотиків.

Ключові слова: регулювання обігу наркотичних засобів, міжнародні правові стандарти, європейська інтеграційна наркополітика.

Summary

Maksymenko V. V. EU policy on the regulation of narcotic substances control: impact and opportunities for Ukraine. – Article.

The article is devoted to the study of the European Union's policy on the regulation of narcotic substances circulation. It specifically analyzes three key policy models used in EU member states: the liberal model, the strict control model, and the protection-oriented model. It is noted that each one of these models has its own unique features and represents different approaches to regulation of narcotic substances, reflecting the diversity of national policies within the EU. Overall, the conclusion is made that EU policy in this area is largely characterized by a restrictive model aimed at limiting the circulation of narcotic substances while maintaining control over their medical and scientific use.

The article provides a detailed analysis of the normative regulation of narcotic substances in the EU, particularly examining the influence of three international UN conventions that define global rules and standards for regulating narcotic and psychotropic substances. Special attention is given to EU directives and regulations that establish control over precursors and new psychoactive substances, as well as ensure rapid response to emerging threats.

The article also explores key EU institutions responsible for shaping and implementing policies in the field of narcotics control. It analyzes the interaction between the European Commission, the European Council, the European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA), Europol, the European Medicines Agency (EMA), and the national governments of EU member states in achieving a common goal. Special emphasis is placed on the EU Drugs Strategy for 2021–2025, identifying its key priorities and analyzing its impact on EU policies in this area.

Significant attention is devoted to the impact of the UN Commission on Narcotic Drugs' decision on December 2, 2020, to remove cannabis and its derivatives from Schedule IV of the 1961 Single Convention on Narcotic Drugs and its influence on drug policies in EU member states. It is

noted that this decision has prompted revisions of national policies in response to new global trends.

The article substantiates the need for Ukraine to develop a new state policy strategy in the field of narcotic substances circulation, focusing on integrating European standards and practices. In particular, the article highlights the importance of considering the EU experience in the context of implementing Law № 3528-IX, which will enable Ukraine not only to adapt its policy to modern European requirements but also to more effectively combat the illegal circulation of drugs, improve the public health system, and align with global trends in drug regulation.

Key words: regulation of narcotic substances, international legal standards, European integrative drug policy.